

Документи українського мучеництва під Польщею.

Бесіда українського свя-
щеника перед судом поль-
ських наїздників у Галичині.

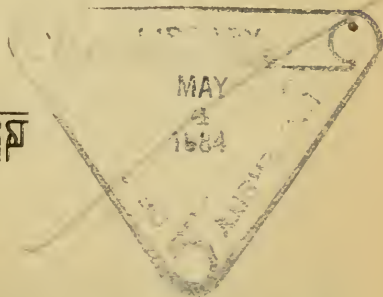
Відень, 1921.
Видання „Українського Прапору“.

Документи

Документи українського мучеництва під Польщею.

Бесіда українського свя-
щеника перед судом поль-
ських наїзників у Галичині.

ВР

Відень, 1921.

Видання „Українського Прапора“.

Друковано як фелетон в чч. 64 і 65 „Українського Прапора“ в 1920 році.

DK

508

. 8

K 799

1921

Друкарня „Адрія“ тов. зогр. пор. Відень, II.

Вступне слово.

Отсим подаємо до відома українській суспільности, деб вона не жила, оборонну бесіду українського (галицького) священника з Перемишлянщини, о. Осипа Кучкуди, якого судив польський військовий суд Д. О. І. дня 16. січня 1920 у Львові. Документ цей остане на завсе одним з доказів високої національної й моральної вартости українсько-галицького священничого стану, який видає такі одиниці. Зазначимо, що всесеснійший панотець Кучкуда поза своєю околицею не був досі відомий ширшому загалови. Працював тихо й скромно. Звертаємо увагу на високу і влучно примінювану освіту цего українського мученика, на його горячий патріотизм і велику відвагу в виступі перед ляцькими катами, як також на бесідницький вірцевий хист цего невідомого досі діяча. По 8-місячних тортурах у вязничних льохах здобувся він на такий сильний акт обжалування ляцьких наїздників, хоч сам був обжалований тими опричниками.

Р е д а к ц і я.

Висока Авдіторіє!

Звеличую Провидіння Боже, що скріпило українську національну ідею тисячами жертв на фронтах, в таборах і по селах. Гайдуки ослаблюються — падають і топляться в морю сліз і крові. А невольники відживають і набирають нових сил із святої крові. Зростає безгранична любов до Вітчизни й охота до жертв. Закривалися українські народні вівтарі а з розливої крові виростають нові борці-герої. Ожилилася національна ідея і проголосила світові животність і могутність українського народу. Коли в християнстві було найбільше жертв, тоді Церков тишилася загальним подивом. Бо через жертви перемогла неправду. Тою великою перемогою ми Українці нині прикрашені. А національна ідея промощує собі шлях до славної перемоги. Чуюся щасливим, що стаю виразником тих, що знаходяться на холмі слави. Боже, дай мені покори, бо місце, на якому стою, є місцем святим.

Протест.

В першій мірі мушу представитися, себто познакомити всіх з засадничими ідеями, які репрезентую. Щоби плястично виразитися, позволю собі пригадати трімурті — трилице староіндійське божище.

Три лиця в мене, потрійний позір і потрійне слово. На чолі першого виду малюється уособлення українського горожанина, на другому виді є печать священства, а на третьому виді обов'язок голошення правди. Дивно промовлю і тому прошу о особлившу увагу. Бо потрійно відчиню уста. Промовляючи устами горожанина УНР, підношу могутний протест проти судження чужого горожанина невластивим, чужим судом. Чую, як зловіщо зазвенів цей протест в ушах присутних. Бачу вбийче поразження. Неумолима Немезіс¹⁾ прошибне ваші серця. Могутні філі протесту полетять до конвенції гагської, до Вільзона, до Союзу Народів і там оголосять про насильство, про страшний упадок вашої трибуни дочасної справедливости. Цей протест підносить кожда людина, кожда українська душа! Цілий світ рухається в моральних підставах, а затрівожена совість жадає самосуду.

За першим протестом виривається другий протест, але сильніший. Ті самі чинники, що

¹⁾ Історична пімста, відплата.

зломили світські закони, ломлять і закони Божі. Загально відомо, що Католицька Церква охоронує своїх священників перед насильством *immunitate sacerdotali*.²⁾ А хто важиться *svadente diabolo*³⁾ наложити руку на священника, цей *ipso facto*⁴⁾ підлягає *excommunicati*,⁵⁾ як також кождий, що в тім ділі помагає. Клятвою покривається польське правительство, що допускається масового в'язнення священників. Тішуся з повстання нової католицької держави. Але болю рівночасно, коли бачу, як те правительство масово в'язнить українських католицьких священників замикає по льохах і абортах, морить голодом а вишукані тортури доконують решти! Трійцять українських священників було зі мною під грозою полевого суду, а п'ятьсот розвезено по таборах! Довго мученої тюремною системою а відтак — проголошено невинними... Тим ви самі дали свідоцтво великої моральної вартости українського духовенства... Нарушений характер священства вносить могутний протест до цілого християнства, до всіх єпископів світа, до римського Престола. Хай він перейде могутним словом і до Всевишнього. І вже чую голос Всемогучого, що витягає караючу руку і виписує над вами слова: „мане, текель, фарес...“ І соромно зійдуть зі світа бу-

2) Священничою недоторкаємостю.

3) За підшептом чорта.

4) Самим фактом, без церковного вироку.

5) Клятві.

рителі закону, як колись зійшли їх батьки... Вязнено апостолів, заборонювано їм голосити Слово Боже. Але їх післанництво виконувалося з іще більшою силою. Вони для мене приміром і тому відзиваюся третими устами дивного трімурті, щоб голосити правду — в кайданах! Підношу тоаст протестів і вихиляю ту чашу до дна і взиваю всіх на свідків, як колись взивав Ібікус воздушних журавлів. Хай лунають могутно протести, а ми в їх звуках провіруймо правду...

Чуюся щасливим, що нарешті в осмім місяці страшного гарнізону можу публично заговорити, проголошуючи „*urbi et orbi*“⁶⁾ оден трагічний епізод українсько-польських взаємин. Не сталоб часу тут розводитися подрібно над цілим апаратом ваших тортур — над пережиттям зболілої душі Українця. Колиб я це оповів, то з початку ніхто не віривби, уважаючи це за видумку. Але колиб я переконав усіх про правду, — тоді всі повтікалиб, боячись убийчої правди і не мавби я до кого промовляти! А я бажаю всіх придержати до кінця. Буду обговорювати лише деякі з розправою тісно зв'язані епізоди, які кинуть світло на характеристичні обставини. Про так звані інструменти оправчі оповість українська мартирольогія. І там лишиться вічне свідоцтво вашого здичіння й упадку. Маючи успішно голосити правду, хочу держатися прастарої тактики, то є: пристосуватися до аудиторії, до якої

6) Цілому світові.

промовляється. Цего придержувалися всі християнські проповідники і тому звертаюся до Високої Авдіторії з запитом: Чи всі розумієте українську мову вязня? Бо коли найшовсяб такий, що її добре не розуміє, то я готов промовляти в зрозумілій мові.

Були три мотиви, які спонукали мене до обговорення донесених закидів.

Першим мотивом було моє християнськоморальне становище. Цей світогляд голосить, що всякий злочин мусить бути караний. Коли який злочин затаїться перед дочасною справедливістю, так з більшою карою мусить перейти до „Forum internum“⁷⁾, форум Всевишнього. Мораль не противиться, коли хто сам зголоситься хочби навіть перед суд невластивий по кару для заспокоєння совісти. В таких случаях повинен суддя повчити сторону і післати до того, хто має власть над тим злочином, то є — до сповідника.

Другим мотивом було бажання, висвітлити правду й усунути неславу, яка мене постигла.

Третім мотивом було бажання перейти дочасну покуту для зменшення кари чистилища і жертвувати свої терпіння для української народньої ідеї. Так поступаючи, виступив я як практичний християнський мораліст, одержуючи безконечні вартости природної і надприродної натури. Про-

⁷⁾ Внутрішній трибунал, душевний.

тивно ви польські судді — беручися свідомо і добровільно до судження невластивої справи, виступаєте як насильні узурпатори. Бож знаєте, що багато злочинів старіється і перестає бути предметом юрисдикції, тимбільше знаєте, що не маєте ніякого доручення над чужим вам горожанином. Цей случай належить до форум інтернум, а коли ви витягаєте це до форум екстернум³⁾, так вмінуєтеся як власть світська до сфери чисто духовної.

Передовсім мушу зазначити, що протокол, списаний суддею слідчим, є односторонній. Багато обставин опущено, багато перемінено, мимо того, що я жадав зміни! Між иншим опущено опис подій, які лучилися безпосередно по ув'язненню, а перед написанням донесення. Ці обставини висвітлять труднощі, з якими стрічалися ті, що хотіли найти вину.

Дня 10. червня 1919 мене ув'язнено і приведено до польської етапної команди в Перемишлянах. Командант Др. Жигмонт Женевські побачивши мене і, довідавшись, хто я є, привитав мене отсим поздоровленням: „Morderco i zbrodnia rzu! Zaszczeliłbym cię, ale żałuję kuli. Dam ci stryczek!“ Прошу його, щоби подав мені вину, і коли є яка, то піддаюся екзекуції. Певний, що докаже, відсилає мене до сусідньої компати і рівночасно дає приказ, щоби розбубнити по місті, що коли хто має що проти мене, хай зголоситься в етап-

³⁾ Зовнішнього

ній команді. По гідній перерві прийшло до дверей кількох людей. Побачивши їх, був він певний, що сейчас докаже мені вищу. Підходить до найблище стоячої панни Шрамівної і питається: „Co ma pani przeciwko księdzu powiedzieć?“ Запитана кладе праву руку на груди і відповідає: „Mnie i mojej rodzinie ksiądz niczego złego nie zrobił“. Ударений такою відповіддю, хочє ратуватися, звертається до одного міщанина з запитом: „А co pan ma przeciwko księdzu powiedzieć?“ Сей відповідає: „Ksiądz dawał mi robotę, sprawiedliwie płacił, a więc był dobrym“. Ражений мов громом таким оборотом справи, перестає слідити і — замикає двері. Обурений перейшов кілька разів по канцелярії, надумуючися, як справу повести. Вскорі просить мене до переслухання. Просить сідати і звертає увагу, щоби зізнавати правду, бо в противному случаю скаже дати 50 нагайок, без огляду на реверенду, бо вона вже сплямлена „і він не узнає мене за священика“. „А що ви робили, як українські війська прийшли?“ Відповідаю, що я як священик сповняв функції священичі як: душпастирство і катехитуря. Відтак обслуговував я шпиталі, вів нагляд над роздачу апровізації, та провадив реально-гімназійні курси. — „А з грішми?“ Я грошей ніяких від нікого не брав, а мав лише нагляд. — „І більше ніщо?“ Відповідаю: ніщо! Почувши таке зізнання, зірвався з крісла і почав іронічно кричати: „Зловив я невпине немовля!“ Щоби упозорувати і себе оправдати каже, що він має

докладні інформації -- в бюрку. Зажурений почав глядіти до вікна і когось шукати. Побачивши у фіртці п. Гурнісевича конценіста з Намісництва, застукав до вікна і попросив його до канцелярії. Запрошений увійшов до середини, привитався, а командант питається його, що він має проти мене сказати. „Ксьондз є український патртіот,“ каже п. Гурнісевіч. — „Та це не є провина“, відповідає командант. Здивувався п. Гурнісевіч, що це не є провинною і почав видумувати ніби інші „провини“. „Ксьондз єст шкодліви для паньства польского — перши подал мисьль, браць Полякуф до войска, належи до найбардзей завзєнтих агітаторуф українського жонду. Вплив єго шиши інтернованю Полякуф мусял биць значни. Уважам го за непшеєднанєго врага Полякуф“. Ці закиди вислухав п. Женєвскі з резервою записуючи щось в нотєсі. Коли п. Гурнісевіч скінчив, питається п. командант: „Чи ви моглиб бути свідком?“ Відповідає п. Гурнісевіч: „З охотою“. Командант звернувся до свого писаря і подиктував йому ці закиди, під якими підписався п. Гурнісевіч. При тій нагоді пригадую п. Гурнісевічови, що ми не мали ніяких особистих сцисій. На це відповідає він, що мусить бути „пімста“, бо він в Коломій бачив, як Українці вели Поляків.

Тут впадає командант і потверджує конєчність відплати. Я звертаю увагу, що я не був ніколи в Коломій, тож це не може до мене відноситися, бо кождий відповідає за звої особисті вчинки. На закінчення звіщає мені, що я сейчас

мушу піддатися ревізії — і конфіскує мені візитівки, калитку, провіянті і білля.

Тим закінчився польський суд виїмковий, а засуд смерті переіменувся „коконо“. По тім доручив постерункови, відпровадити мене до Народного Дому, де містився арешт. З початку заведено мене до великої салі. Заки найшов я собі місце, де мігби сісти, вже наспів жовнір з наказом мого перенесення. Вибираюся, а постерунок показує мені дорогу до пивниці. Коли ми прийшли близько, пост вказав мені на льох, де я маю бути приміщений. Відмикає колодку, відчиняє двері. Побачив я кілька в'язнів, по фізіогномії євреїв. З розмови жовнірів довідуюся, що євреї мають там пересидіти, а відтак мали дістати нагайкову стипендію і відійти на волю. Побачивши таку зневагу, протестую проти приміщення з Жидами. Пост признав слушність і доніс о тім власти. Власть рівнож це узгляднила і видала наказ, щоби сейчас випустити Жидів. Євреї були вдоволені ізза цього, що скоротився їм час арешту але дрожали на згадку нагайок. Євреї вийшли і на розказ ждали під дверми. І тепер був я свідком страшної сцени. Ото приходить кількох польських гайдуків з каньчуками в руках, входять до побічної казні і покликують найблищого Єврея. Цей входить і „на розказ кладзь се“ чую благання Жида маючого дістати „стипендію“ нагайкову. Нічого не помагають благання Жида маючого дістати „стипендію“ нагайкову Нічого не помагають благання ні лемент, бо по-

мічники кладуть Жида на призначене місце і починається страшний крик. Миттю повторялися удари канчуків. Відгомону не було, бо дротяна плетінка врізувалася в тіло. Но виміренню на-значеної кари випускають ледви живого Жида, а цей вхопивши руками збите тіло, виривав із заклятої казні. Прочі видячи жорстоку тортуру, видавали звірячі тони ізза індукційних болів. Канчукова сцена повторилася кілька разів, де-прімуючи мене до остаточности. На розказ входжу до льоху, а за мною увійшов жовнір, кинув в кутик сніп соломи і вказуючи на ню рукою, сказав: „Ксьондз тутай бендзе спаць“. Жовнір вийшов, замкнено двері і я почав відбувати арешт. За кілька годин приведено 12 селян з Коросна і приміщено коло мене. Невдовзі введено одного українського парубка до звісної келії і загрожено нагайкою, як не виявить, де знаходиться його гвер. Парубок ізвиняється а гайдуки застосовують ту саму модерну тортуру, що і на Жидах, тільки з тою різницею, що парубок діставав більшу скількість нагаїв і в кількох відступах часу. Страшне. До опису тут слів не вистарчає.

Це оповідаю у звязку з тим, що мені заки-дується, що я грізним оком подивився на жовні-рів у салі „Сокола“. Случайно був я свідком вище описаної сцени, як случайно переходив я через комнату, тільки з тою різницею, що тут я бачив і чув, в сали „Сокола“ я не видів і не чув ніякої бійки, як самі свідки зізнають.

Мене замкнено, а карне донесення зладжено. Слідуючого дня прийшов до арешту Др. Жигмонт Женевскі, еташний командант, з пагайкою. Подивився грізно на мене і так каже: „Ксьондз роздавал апровізаціє так, же Поляци умералы на тифус глодови“. По тих словах погрозив пагайкою. Прошу о позволення відправляти Службу Божу, одержую заборону з увагою: „Зрешто ксьондз поедзе дзісяй до Львова“. По тім пізнав я, що донесення вже зладжене а апровізаційний закид є найстрашніший. Так сталося, бо слідуючу ніч перебув я в ДОГ⁹⁾ у Львові. Донесення приділено судді Конечному. В два тижні пізніше покликано мене до переслухання. На виразне бажання п. Чехта, який рівнож приступив до дискусії, обговорили ми тло до політичного процесу. Коли ми приступили до властивих закидів, доказую, що я не мав ніякого уряду. Суддя признає рацію, але зауважує, що мусить бути переведене слідство, для того, що там приходять назвиска. В донесенню не було ні одного факту, означеного часом, місцем і свідками. Питався я, коли це було і хто видів, або це чув? Суддя почервонів та вказав на підписаних адвоката Яна Целсцкого, кс. Тихого і т. д. („Онi о тем ведзо“). Оповівши вступні доходження в Перемишлянах, переконується суддя, що це видумки. Відтак звертаю увагу, що, щоби доказати ті закиди, треба якогось документу, як протоколу засідань,

⁹⁾ Довудство Окренгу Генерального

або бодай донесення. А як нема тих писаних доказів, то треба свідoctва з автопсії, то є таких свідків, що виділи і чули видумані закиди. Видячи добру волю судді, прошу його, щоби поставив внесення на моє звільнення, а я з вільної стопи відповім на закиди. Суддя віраджує старатися, бо як я пайдусь на волі, так сейчас мене знова приведуть. Я признав слухність і — перестав старатися о волю. Заки суддя рушився перевірити правдивість зізнань, вийшов наказ, щоби перемишлянські справи відослати до полевого суду в Бережанах. Очевидно, що акти відослали, а я мусів чекати на транспорт. Акти направили до бережанського полевого суду і дісталися до рук судді Гуршіка. Цей ревниво взявся до праці, покликаючи мене до переслухання, а коли я не голосився, завважав, що він хотівби сейчас справу поладнати, одначе не може без обжалованого. Він не буде тому винен, коли справа буде довго трівати. Мене тимчасом з розмислу держали польські власти у львівському гарнізоні. Колиж мене перенесено до криміналу в Бережанах, ніхто не покликавав мене до переслухання. Нарешті поїхав суддя і перевів слідство. Справа дуже споважніла і я бувби сидів не знати як довго, якби не ліквідація полевого суду. Одначе суддя постановив скомунікуватися зі мною, але дорогою посередною. Безпосередно перед розв'язанням полевого суду в Бережанах, покликає до переслухання о. В. Представляє йому стап слідства і каже, що він справу трактує справедливо, „бо не

думає фабрикувати українських героїв." Обговорюючи справу, зазначає, що його справа стала дуже поважною. „Але справа Ксьондза Кучкуди єст о веле страшнійша.“

О. В. питається: що такого зробив о. Кучкуда, я з тим священиком мешкаю довший час і пізнав в нім доброго священика і педагога а його діяльність була чисто культурною. Суддя відповідає, що він не може цього сказати, бо „це річ урядова“ і ще має бути переслуханий Др. Свістель і Др. Пёжанський, ми їх зловили і маємо на інтернованню і коли ті будуть випиратися, то — ксьондза ще гірше засиплять. Згадавши про Др. С. і Др. П. зазначив, що до вияснення справи конечним є їх переслухання, так що уважав за відповідне — видумати їх інтерновання. В кінці сказав: „Ксьондз вшистко ведзьял, ходзіл і відзьял і мугл пшешкодзіць а ніц не мувіл“.

По розв'язанню полевого суду в Бережанах відослано нас до полевого суду в ДОГ у Львові. Арешти містилися в Бригідках. Дня 1. жовтня 1919 р. покликано мене до переслухання. По довшому чеканню увійшов я до канцелярії судді Бунікевича. Суддя взяв до рук якийсь акт та звіщає, що слідство вже скінчене, а військова прокуратура виготовила акт обжалування. По відчитанню акту обжалування, закладаю протест проти судження мене як горожанина УНР. на підставі гагської конвенції. Суддя признає рацію, але рівночасно противорічить собі: твердить що суд для того є компетентним, що я як цивільний вміщував-

ся до урядових справ. . . З початку признав рацію в цілості, а відтак заперечив часть тої самої цілості. Тому „щоби не запротоколувати“ п. Бунікевіч цього мого закиду не допускає, бо це належить зробити перед трибуналом. Відтак питається мене, чи маю що на свою оборону? Відповідаю що обжалування є дуже загальне, супроти чого годі що небудь на оборону сказати. Прошу подати якийсь факт, а проти такого я буду боронитися. Це питання заклопотало суддю, що почав сейчас оправдуватися, кажучи, що „актів нема, для того, що зізнання свідків є незгідні. . . Бачучи безрадість судді, пропоную взяти акт обжалування і перечитати — перший закид. Суддя бере до рук перший акт обжалування та читає: „В часе інвазії (!) укр. в Пшемислянах належонц до Ради Укр. Пов. Комісарияту споводовал вивезене осуб народовосьці польскей, а также жолнержа Ф. Ракочего і поручніка Т. Солтиньского.“

Прошу о — доказ. Суддя карткує акти а найшовши зізнання п. Лещинського, відчитує: „Ксьондз належал публічне і явне до ради Пежаньского, ктура арештувала і т. д.“ Як священник звертаю увагу з любови до нещасних свідків — щоби докладніше перевести справу, бо легко можна наразити їх на неприємности і компромітацію перед трибуналом. Це голословне твердження зібю слідуючим фактом. З обняттям власти через Д-ра Пежанського розписано вибори до Прибічної Ради. Між иншими і мене

запрошено. В часі виборів покликано комісію матку, що уложила лісту, яку предложено до апробати. Одначе при самім голосуванню я голосував проти цієї лісти. В апробаційній лісті мене не було, це може потвердити п. Гвоздецький і всі виборці. Такий аргумент пересвідчив п. Бунікевича так, що цей застановився та каже: „Але чи ксьондз пішийме такі довуд?“ На таке діктум я перервав над цим дискусію. Відтак жадаю акту обжалування на письмі. В кінці питаю, коли буде розправа. Суддя звідомлює, що речинець назначить предсідатель, як верне з комісії. На всякий случай до 10. жовтня це станеться. Так сталося, тільки з тою ріжницею, що до 10. жовтня мене перенесено на Замарстинів.

Дня 11. падолиста 1919. р. покликано мене до переслухання. Ставився я перед призначенім суддею, давно мені звісним із першого переслухання п. Гехтом. Від него довідуюся, що акт обжалування неvistарчаючий і тому прокураторія доручила вести слідство в тім напрямі, де, коли і від кого походять закиди, які мали місце — в церкві. Між иншим було і це, що я мав казати „випікати Полякам очі“. Звертаю увагу, що коли до тепер не найдено ніякого факту, то і тепер нічого не найдуть, бож факти виходять як шило з мішка. Чейже пан суддя має досить практики як суддя.“ Так! Так! Але „цось“ в тем мусі биць, же так вшисци хцон свядчиць пшеціф ксєндзу.“ Заявляю, що резигную з оборони, а те що виджу, обчислене на це, щоби мене як найдовше держа-

ти в арешті. Я з тим годжуся, бо це для мови України. Як вам приємно обслуговувати мучеництво, то обслуғуйте, бо я не піднявсяби цього за ніякі міліони. Обявом дикости є знущання над безборонним і невинним! Це злочин звизаючий до неба о пімсту! Свої боли і безграничні терпіння складаю на жертвеннику України аждо останнього удару серця! Одначе знаєте, що я маю обовязки голови родини, з якими лучаться страшно великі кошти. Майте милосердіє над дітьми. На це відповідає польський суддя, що — Бельгія також терпіла і що це все піде „на рахунок відносин.“

Приступаючи до акту обжалування, зазначую, що не думаю його обговорювати під оглядом правним і льогічним, бо тут требаб написати цілу розправу. Ограничуся до порівняння акту обжалування з першим донесенням. В тій цілі наводжу дослівно донесення: „Деякі з жандармів голосилися „на охотника“ кажучи: „Дайце мі єго запровадзіць, а я го за мястем уложє“. Świadek Marya Zukrowska, rel. rzym. kat., lat 23. замєжна, zamieszkała w Przemyślanach, zeznaje, że ks. Kuczkuda należał do najbardziej zawziętych agitatorów ukr. „wydał polecenie“, rozstrzeliwać Polaków, którzy nie pójdą do wojska ukr., mnie kazał aresztować, ale udało mi się ukrywać... Wdarcie się bandy ukraińskiej do kościoła w czasie nabożeństwa celem okradzenia części liturgicznych, rozpędzenie wiernych, zabranie księdza od ołtarza, urzadzienia stajni z kościoła polskiego było dziełem ks. Kuczkudy. Dalej internowanie całego szeregu osób

— Polaków, zupełnie nie mieszających się do polityki, było dokonaniem na rozkaz ks. Kuczkudy.

Zeznania świadków w sprawie powyższej a mianowicie: ks. Kuczkuda należał do najniebezpieczniejszych agitatorów ukraińskich, należał jako jeden z pierwszych, którzy w dniu 3. listopada z. r. rozbijali polskich żandarmów w Przemyślanach. Do adwokata Dra Cieleckiego w dniu 5. listopada 1918 r. odezwał się w te słowa: „Teper musyte panowe poterpity za dawnijszu hospodarku“.

В тім тоні наводить бесідник дальші протоколи і каже: По першім переслуханню свідків, всі ці закиди щезли мов камфора, лишаючи по собі соромну клевету. На око виглядає неначеб деякі закиди були подібні, але коли ближче приглянемося, так побачимо інших свідків і инший зміст закидів. Маю вражіння, що автор акту обжалування не читав навіть важних документів, а прецінь донесення повинно увійти що до йоти в акти. Відтак смію запитати чому нові закиди не були обговорені в слідстві зі мною. Чи прокуратор знає о тім, що цей акт обжалування виставив полевий суд ДОГ ще 11. жовтня 1919. р. а відтак ДОГ узнало його за неvistарчающий і доручило вести дальше слідство?!

Пристапуючи до самого акту обжалування заявляю до першого закиду, де закидується мені, що я належав до прибічної Ради Повітового Комісаріату в Перемишлянах, що я не належав до Приб. Ради Повітового Комісаріату в Перемишлянах, а в доказ цього наводжу акт

виборчий і як свідків ставлю о. Гвоздецького пароха з Борщова, о. декана Шуля, пароха з Брухович, о. Івана Костельного пароха з Перемишлян і прочих виборців. В другому закиді говориться, що я спричинив і переводив асентерунки. Для того, що не наводиться ніякого факту, заявляю: „gratis асерітур, gratis негатур.“*) Що до третього закиду мушу зазначити, що як душпастир голосив я такі науки, які має обов'язок голосити кождий священник. Як свідків подаю найпримірніших парохіян п. Мельничука, п. Максимовича, п. Трофимика б. бурмістра і прочих парохіян. Що до четвертого закиду мушу зазначити, що я був звичайним членом комісії апровізаційної, з тим додатком, що мусів наглядати розділ харчів. а органи, котрі розділяли, давала громада Перемишляни. Оскільки не було скарг на уряд громадський, заявляю, що всі діставали таку пайку, яка належалася кождому без ріжниць народности. О тім посвідчить п. Довгецькі і п. Трофимик, начальники уряду громадського. Що до переходу через салю Сокола, то подаю до відома, що через салю веде коротша дорога до канцелярії. Бійки ніякої я не видів, ані не чув, як самі свідки твердять.

В цілому тоці обжалування добачую лютні получения і штучне натягання. Причиною цього є те, що свідки не подають ніякого факту, а лише

*) Без доказів твердиться, без доказів заперечується.

намагаються переконувати вуличною обсервацією та своїми „переконаннями, опертими на вражіннях.“ Тою дорогою почав поступати п. референт і дійшов до цього, що називає мене „диктатором повіта“ і тим видуманим титулом намагається доказати свої позірної вартости заключення.

За цей сензаційний титул, як за благовонний фимям, складаю подяку, як також звертаю увагу, що в тім криється моя коронація — короною слави.

Вкінці подам примір, як я поводився зі свідками. Одного разу, ще за Австрії, образив мене п. Гурнісевич, тим, що публично зневажив мене, кажучи перед людьми: Я каже ксьєндза замкнонець! Українське громадянство жадало витягнення з цього найдалше йдучих консеквенцій. Знаючи про страшні наслідки для сусіда, жалко мені стало і я вдоволився полагодженням так страшною обиди в чотири очі, як поучує євангеліє. З вдячності за це почав п. Гурнісевич перший проти мене свідчити. Про інших свідків оповім при нагоді.

Ще скажу кілька загальних слів про душу всіх ваших свідків в масі. Коли мене проваджено вулицями Перемишлян, зібралася коло мене товпа польської людности і викрикував: „На гак з ним, розерваць го!“ Про це може посвідчити Др. Жєневскі, що хвалився передімною, що як щоб він не дав мені опіки, так мене до години не стало б. Я за це їх не обвинюю, бо вони є духовими мініатурами того, що взиває родимців: „На врага

з Богом альбо мімо Бога!" На дальше поступають як той, що за брехню був караний арештом. Супроти цього прошу, щоби не записягати ніякого свідка, бо я волю понести як найбільші наслідки чим мавби допустити до кривоприсяги. Доконали ви морального морду на мені, тільки не було факховця, щоби довершив акту фізичного, В тій ціли зрадаговано страшне мов вирок смерти донесення. Так рівнож зрозумів це Львів і почав по культурному тюремну тортуру. Бо тут побільшуються терпіння в безконечність. І нині по 8 місяцях польської тюрми, я лише тінню життя — — — трупом !!...

Від Редакції: По тій бесіді о Кучкуди польський військовий суд вирішив, що свідки Поляки дійсно не є віродостойні. Але грубо помилявся той, хто подумавби, що незинного вазня випустили з тюрми: його дальше задержали у вазниці й наказали шукати — нових свідків! Нам невідомо, чи відбулася нова розправа, чи може вже не треба її було, — бо отця Кучкуду замучили в ляцькій тюрмі. . . .

При тій нагоді звертаємо увагу всіх Українців, щоби збирали й оповіщували всякі вістки і матеріяли про польські знущання та про оборону перед ними.

Видання Уряду Преси і Пропаганди З. У. Н. Р. („Українського Прапору“).

1. Кривава Книга, Матеріяли до польської інвазії на українські землі Східної Галичини 1918—1919, часть I. 8^о ст. 100, Відень 1919.
2. Др. Осип Назарук: Рік на Великій Україні, конспект споминів з української революції, Відень 1920, ст. 342 16^о.
3. Др. Лука Мишуга: Похід українських військ на Київ (Серпень 1919), Відень 1920 ст. 27. 16^о.
4. Др. Лука Мишуга: Князь Ярослав Осмомисл, рецензійний начерк повісти Осипа Назарука, Відень 1920, ст. 16. 16^о.
5. Микола Евшан: Великі Роковини, (1. листопада 1918 до 1. листопада 1919) Реферат, вигошений на святі 1. листопада у Винниці. Відень 1920, ст. 26. 16^о.
6. Українська делегация Східної Галичини в Ризі, Ноти делегції до мирової конференції, Постанова Найвищої Ради з 11. липня 1919 в справі Східної Галичини, Відень 1920, ст. 16. 16^о.
7. *Das Ostgalizische Problem*, з картою Східної Галичини. Відень 1920 ст. 16 8^о, також у мовах французькій і англійській.
8. *Ostgalizien als unabhängiger neutraler Freistaat*, Відень 1920, ст. 12. 8^о, також у мовах французькій і англійській.
9. *Ostgalizien, ein selbständiger Freistaat, herausgegeben vom Ostgalizischen Nationalrat*, Відень 1920, ст. 54. 8^о, також у мовах французькій і англійській.
10. *Die ostgalizische Frage, Information über den jetzigen staatsrechtlichen und internationalen Stand*, Відень 1920, ст. 16. 8^о, також у мовах французькій і англійській.
11. Осип Левицький: Галицька Армія на Великій Україні. Спомини. Відень 1921, ст. 194. 16^о.
12. Документи українського мучеництва під Польщею, бесіда українського священника поред судом польських наїздників у Галичині, Відень 1921, ст. 24. 8^о.
13. Польська колонізація Східної Галичини, Відень 1921. ст. 14. 8^о.